

Fogalmak

központosított rendi monarchia
kincstartóság
személynöki szék
kapuadó
füstadó (füstpénz)
harmincadvám
koronavám
rendkívüli hadiadó
Fekete Sereg
ülőkök
nádori törvények

Földrajzi helyek

Bécs
Prága
Galambóc
Szendrő
Bosznia
Knyérmező
Morvaország
Szilézia
Lausitz
Alsó-Ausztria
Stájerország

Személyek

Vitéz János
Hunyadi László
Szilágyi Mihály
Podjebrád György
Podjebrád Katalin
V. László
Bakócz Tamás
Báthory István
Kinizsi Pál
III. Frigyes
Garai László
Újlaki Miklós
Aragóniai Beatrix
Jagelló Ulászló
Corvin János
II. Bajazid
II. Mohamed

Fontos évszámok

1458-1490
1463, 1464, 1463,
1479, 1467, 1477,
1482

1. Gyermekkora

Neveltetése

- Egy ideig anyja és dajkája, majd tanítói **nevelték**: Szánoki Gergely lengyel, és **Vitéz János magyar humanista**
- Államjogot, egyházjogot, művészeteket és idegen nyelveket tanult (latin, német, cseh)

Trónra kerülése

- Apja, Hunyadi János halála után **bátyja, Hunyadi László ragadta magához a hatalmat, aki**

Szilágyi-Hunyadi párt
→ **Hunyadi László Mátyás**

Garai-Cillei liga
→ **V. László**

törbe csalta a hatalmat visszakövetelő V. Lászlót, illetve Cillei Ulrikot. → **Cilleit meggyilkolták, a fogságba esett király lemondott hatalmi igényeiről.**

- V. László szabadulása után Budára csalta a Hunyadi testvéreket, ott **Lászlót lefejeztette, Mátyást pedig börtönbe záratta, ez polgárháborút robbantott ki.**
- Nagybátja, Szilágyi Mihály támadásai következtében **zűrzavar** támadt az országban, a nagyurak javai elpusztultak. **A király népszerűsége csökkent, Bécsbe, majd Prágába vonult, túszként Mátyást magával vitte.** Majd esküvője előtt hirtelen **meghalt** → Mátyás esélyei megnöttek
- Mátyást prágai fogságából Podjebrád György cseh kormányzó csak **váltásdíj** ellenében és egy lányával, **Katalinnal kötendő házasság** ígéretével engedte ki.
- A Szilágyiak, kiegészítve a **nemesekkel, a bárókkal** (*ennek ára egy Garai lánnyal kötendő házasság lett volna, de ebből nem lett semmi*) és az **egyház** támogatása mellett Budán, a Duna jegén **megkoronázták 1458-ban** (*de nem a Szent Koronával, mert az III. Frigyes NRCS-nál volt*).
- Megkoronázása után 5 évig **Szilágyi Mihály mint kormányzó** uralkodott helyette.

2. Belpolitikája

“Hivatalos” koronázása előtt

- Mátyás uralkodásának első éveiben **központosított rendi monarchiát** épített ki:
 - ✓ **hozzá hű nemeseket emelt bárói rangra** (pl. Báthoriak, Szapolyaiak)
 - ✓ **rendszeres rendi gyűléseket tartott**
- **1463-ban** (pápai közvetítéssel) megkötötte **III. Frigyes**sel a bécsújhelyi szerződést
 - ✓ **80 000 aranyért megkapta a Szent Koronát**
 - ✓ **megegyeztek, hogyha Mátyás utód nélkül hal meg, a trón Frigyes családjára száll**

Fordulópont és központosító politika

- **“Hivatalos” koronázása után** (Székesfehérvár, **1464**) **Mátyás politikája megváltozott:**
 - ✓ **a rendi gyűléseket mellőzte**

✓ a királyi tanács befolyását csökkentette

• **Intézményreformja:**

- ★ nemesi vagy polgári származású, szakképzett hivatalnokokat jelölt ki (pl. a kincstartóság élére, amit így kézben tarthatott), sőt, akár jobbágyi sorból is kiemelt embereket (pl. Bakócz Tamás érsek, akiből majdnem pápa lett)
- ★ egyesítette a titkos- és a főkancelláriát
- ★ bírósági reformot hajtott végre: szakképzett ítélőmestereket alkalmazott, jogi végzettséggel, illetve ülnököket (~esküdteket). Létrehozta a személynöki szék intézményét, ami a központi bíróság szerepét töltötte be.

• **Bevételeit jelentősen növelte** (kb 700 000 aranyforintra), ez főleg a jobbágyokat terhelte jobban:

- § míg a kapuadót portánként, az ahelyett bevezetett füstadót jobbágy-háztartásonként szedte be (jellemző volt, hogy egy jobbágytelken több család él külön házakban → több bevételhez jutott így)
- § a harmincadvámot koronavámra nevezte át, így a sok, korábban kiváltságot szerzett kereskedőnek újra kellett vámot fizetnie (ez a kapuadóra is igaz)
- § évente akár kétszer is kivetette a rendkívüli hadiadót, portánként 1 forintot
- § megadóztatta az egytelkes nemességet a jobbágyi adók 50%-ig maximum

Összeesküvések

- Mátyás uralkodásának elején hadakoznia kellett a főurakkal és III. Frigyesel is:
 - (1) Mátyás háttérbe szorította kormányzóként kinevezett nagybátyját, Szilágyi Mihályt, aki erre szövetségere lépett Garai Lászlóval és Újlaki Miklóssal. Mátyás elfogatta őket, Szilágyit várba záratta.
 - (2) Garai és Újlaki később újra összeesküdtek és magyar királlyá választották III. Frigyeset. A retorzióban Garai meghalt, a társai behódoltak.
 - (3) A fogságból kiszabaduló Szilágyi újra szervezkedni kezdett, a király ezért Szrbia hódítására küldte. Ott lefejezték a törkök.

3. Külpolitikája

- Mátyás a megnövekedett bevételekből állandó zsoldoshadsereget szervezett (fekete sereg). Jól mobilizálható, bárki ellen bevethető, de nagyon drága volt, kb 15-20 ezer fővel.

A török ellen vezetett "alibi"-hadjáratai

- II. Mohamed a király belpolitikai elfoglaltságát kihasználva elfoglalta Szerbiát a fontos végvárakkal együtt (Galambóc, Szendrő)
- Mátyás a nemesek nyomására hadjáratot indított a török ellen, de ezt is inkább védekezés céljából
- 1463-ban Bosznia védelmére indult, amit végül megosztott az Oszmán Birodalommal (az északi rész lett a magyaroké)
- A török később nagy erővel tört Erdélyre, de Kinizsi Pál és Báthori István Kenyérmezőnél megállították őket (1479). Válaszul a rákövetkező évben a magyar csapatok Szerbiát és Boszniát dúlták fel.
- Nyugati terei miatt Mátyás 1483-ban békét kötött az új szultánnal (II. Bajazid)

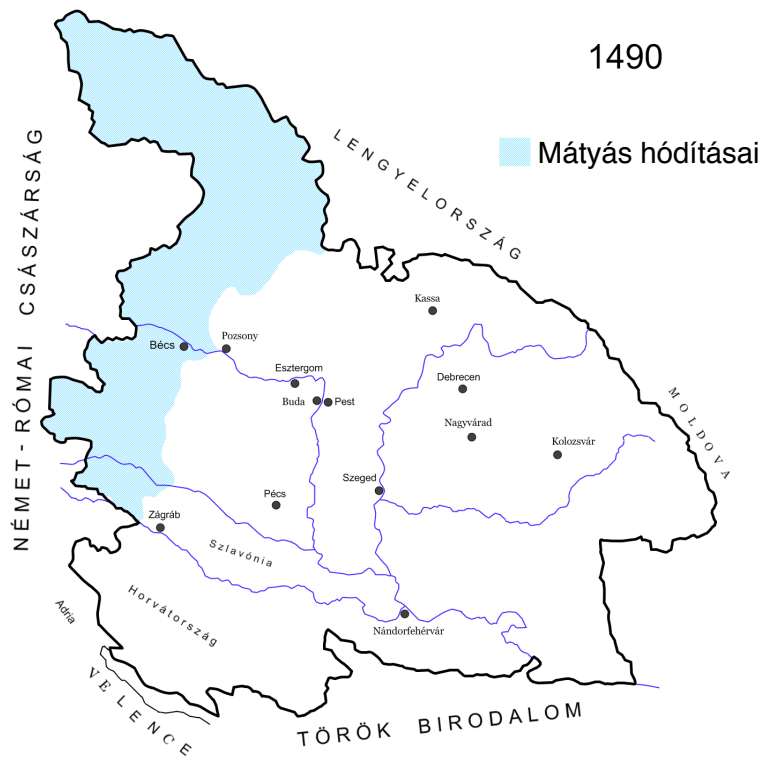
Hódítások nyugaton

- Podjebrád Katalin halála után Mátyás már befolyásos családból származó második (harmadik) feleséget keresett, de szinte mindenhol kikoszorúzták. Végül Aragóniai Beatrixot, a nápolyi király lányát vette el. **Csehország**
- 1462-ben a pápa visszavonta a kelyhesek elismeréséről szóló bullát, így Podjebrád György eretnekké vált, amiért a pápa keresztes háborút hirdetett. Mátyás ugrott, és pápai áldással a cseh trón megszerzéséért indult.
- Eközben György lemondott a trónról a huszita rendek támogatását élvező Jagelló Ulászló javára

- A két fél 1475-ben békét kötött, amiben megosztották az országot: Mátyásé lett **Morvaország, Szilézia és Lausitz**, Ulászlóé Csehország.

Bécs és környéke

- Ill. Frigyes azonban nem ismerte el Mátyást cseh királynak (egyben NRCS választófejedelemnek), de 1477-ben a magyar király megtámadta, ezért inkább elismerte.
- 1482-ben Mátyás ismét megtámadta Frigyest, elfoglalta **Bécs**et (1485), **Alsó-Ausztriát és Stájerországot** de a német rendek ennek ellenére nem őt, hanem Frigyes fiát, **Miksát** választották német királlyá.

4. Trónutódlása

- Mátyásnak egyik feleségétől **sem** született utódja, de volt egy osztrák polgárlánytól született, **törvénytelen fia**, **Corvin János**
- Miután rájött, hogy Beatrixtól nem fog gyermeke születni, **szervezkedni kezdett**, hogy halála után Jánost elismerjék utódjául:
 - ✓ **birtokokat** adományozott neki
 - ✓ a nemesekben látta fia támogatóit, ezért megerősítette helyzetüket a vármegyékben
 - ✓ 1485-ben elfogadta a **nádori törvényeket**, ebben az országgyűlésre bízta a királyválasztást és a **nádornak** adta az első szavazat jogát, ill. őt jelölte ki a kiskorú király gyámjává
 - ✓ a hozzá hű **Szapolyi Imrét** megtette nádornak, de ő meghalt